

Kapitoly z práva poplatkového, zasahující do činnosti notářů.

Úvod a část všeobecná.

Pravomoc notářů stanoví v první řadě notářský řád z r. 1871. Dle něho vyžaduje se k právoplatnosti určitých smluv a právních jednání sepsání notářského spisu. Jsou to, jak známo, následující případy:

1. manželské smlouvy;
2. mezi manžely uzavřené smlouvy tržové, směnné, důchodové a zápůjčkové, uznání dluhu;
3. potvrzení o přijetí věna, i když se tato vydávají jiným osobám (na př. ženich rodičům nevěstiným);
4. darovací smlouvy bez skutečného odevzdání darované věci;
5. listiny o právních jednáních v případě, že jeden nebo oba kontrahenti jsou nevidomí, hluchí, němí nebo negramotní.

Mimo to pak dle staršího řádu notářského z r. 1855 mohou notáři fungovati jako soudní komisaři ve věcech pozůstalostních.

Dále vyžaduje se k platnosti některých smluv dle občanského a obchodního zákona formy notářského spisu, tak při zřízení společenské smlouvy komanditní na akcie (čl. 174 obch. zák.), společnosti akciové (čl. 208 obch. zák.), pak při společnostech s ručením omezeným a j. Též mohou notáři spolupůsobiti při uzavírání smluv o veřejné obchodní společnosti a tiché společnosti.

Konečně spadají do pravomoci notářů legalisace, vidimace a jiná osvědčení a potvrzení (směnečné protesty), uschovávání listin, jež jim byly stranami svěřeny a řada jiných záležitostí.

Poplatkových předpisů rázu materiálního, pokud se týkají jmenovaných předmětů, jest veliké množství, počínajíc rokem 1850 až na dnešní dobu. Některé z nich byly pozdějšími předpisy modifikovány, jiné pak zrušeny a nahrazeny novými, takže panuje v právu poplatkovém značná nejistota a zmatek a že mnohdy i odborník, který po dlouhá léta pracoval v poplatcích, přichází do rozpaků stran zpoplatnění. Dokladem této nejistoty jsou i četné nálezy správního soudu, které si namnoze odporují. Finanční správa vůbec není povinna nálezy správního soudu se řídit, poněvadž jde vždy jen o rozhodnutí určitého případu a nikoliv o stanovení všeobecného pravidla a proto někdy i přes souhlasné judikáty setrvává při své praxi.

Dlužno tudíž jen vítati rozhodnutí finanční správy, že se odhodlala veškeré stávající předpisy unifikovati, časovým poměrům přizpůsobiti a poplatkové právo znova kodifikovati, na kterémž úkolu se t. č. již pracuje.

K vůli úplnosti budiž mi dovoleno dotknouti se nejhlavnějších ustanovení rázu formálního, platných pro notáře.

O všech úkonech vede notář dle předpisu kolikovaná repertoria (20 h za arch), pak ověřovací a protestní protokoly (20 h za arch) a zanáší do nich, jakým způsobem bylo kolkové a poplatkové povinnosti vyhověno a to nejen ohledně listin právě zhotovovaných, nýbrž i ohledně listin, o nichž se při sepisování pouze zmínka činí. Stupnicový poplatek do 50 korun dlužno zapraviti v kolcích; je-li vyšší, možno listinu ohlásiti k vyměření poplatku. Ale i stupnicový poplatek převyšující 50 Kč možno zapraviti v kolcích, jenom že pak

musí býti zapraven úplně a správně dle předpisu.

Je-li poplatek stupnicový kumulován s poplatkem procentuálním a podléhá-li tudíž listina povinnosti ohlašovací, nutno přes to listinný poplatek stupnicový, nepřevyšuje-li 50 Kč, zapraviti kolkem.

Finanční správa pak jest oprávněna občasnými revidemi se přesvědčiti, zda-li a jak jsou poplatkové předpisy dodržovány. Jest nejen povinností, ale i vlastním zájmem notářů, aby eventuální poplatkové závady, o kterých se při svém úřadování doví, ihned finančním úřadům oznámili a tak se zbavili povinnosti ručení.

Bylo by unavující probrati veškeré do činnosti notářské spadající úkony co do poplatkové povinnosti zvlášť a proto budiž mi dovoleno, bych se směl dotknouti pouze některých zvlášť ožehavých otázek aktuálních.

Jak bylo již z předu řečeno, závisí od zhotovení notářského spisu platnost smluv manželských. Takovou smlouvou jest též smlouva svatební.

Část zvláštní.

Smlouvy svatební.

Dle definice poplatkového zákona (saz. pol. 42 něm.) jsou smlouvy svatební takové, které se uzavírají s ohledem na sňatek manželský o majetku a které se tudíž stávají bezúčinnými, nedejde-li k sňatku.

Věno jest dle občanského zákona to, co manželka resp. nevěsta vnáší do manželství za účelem ulehčení nákladů s manželstvím spojených. Předmětem zpoplatnění jest věno aneb majetek věnovaný společenství statků za živa.

Na příklad:

Ženich A a nevěsta B míní vstoupiti v stav manželský a ustanovují pro tento případ následovně: Nevěsta přináší z vlastního jmění věno 100.000 Kč hotově a ženich zřizuje obvěnění 50.000 Kč. Mimo to přináší nevěsta do manželství výbavu v ceně 50.000 Kč. V případě, že by manželství trvalo pouze určitou časově omezenou dobu, tedy na př. při rozvodu před uplynutím 5 roků má manžel vrátiti $\frac{3}{4}$ věna, do 10 roků $\frac{1}{2}$ věna, do 15 roků $\frac{1}{4}$ věna a do 20 roků vůbec ničeho. Pro případ úmrtí manžela vyhražuje se vdově vdovský plat 10.000 Kč ročně.

Zpoplatnění dle saz. pol. 42 něm. popl. zák. jest následující:

z věna a výbavy v ceně 150.000 Kč popl. dle stup. II.,

z obvěnění 50.000 Kč taktéž poplatek dle stup. II., z eventuálního nápadu obvěnění manželce, t. j. po smrti manželově dlužno svého času vyměřiti daň darovací, stejně tak jako z event. nápadu části věna manželovi, po uplynutí 5, 10, 15 a 20 roků manželství.*)

Dodatečné měření vede finanční úřad v evidenci, povinností strany jest však učiniti do 8 dnů oznámení, kdyby zmíněné případy nastaly. V případě, že by se výbava nevěnovala společenství manželskému, nýbrž nevěsta si výslovně vyhradila vlastnictví její, stačí pevný kolek za 5 Kč. Vdovský plat jest stejně jako obvěnění předmětem daně z obohacení na případ

*) Je-li předmětem věna kapitál, pak se popl. dle stup. II. vyměří z kapitálu, jsou-li však předmětem pouze úroky, pak jest základem měření pouze hodnota úroků. (Spr. soud.)

s m r t i a vede se v evidenci. Stupnicový poplatek z ob-
v ě n ě n í — jenž jest poplatkem z listiny — započítá se
svého času do poplatku procentuálního. Dřívější nálezy
správního soudu stály na stanovisku, že obvěnění pod-
l ě h á pouze poplatku stupnicovému, nikoliv darovacímu
(Bud. 951/1902, 4335/1906, 4342/1906), poněvadž obvě-
n ě n í předpokládá existenci věna a tvoří vzájemné plnění
k věnu, jako na druhé straně věno slouží k ulehčení ná-
kladů s manželstvím spojených.

Zpoplatnění vdovského platu může nastati
výhradně v případě úmrtí manželova, jsouc darová-
n í m na případ smrti. Podrobení poplatku stup-
n i c o v ě m u z vdovského platu ve smlouvě svatební
bylo by nesprávné (viz Bud. 3803/1905), poněvadž by se
mohl vdovský plat stejně tak stanoviti v poslední vůli.

S t o r n o v á n í poplatku ze smlouvy svatební pro
případ neuskutečnění manželství přísluší vyměřovacímu
úřadu. Zákonného nároku na odpis po příp. vrácení po-
platku však není (několik nálezů správ. soudu).

Pochází-li věno z vlastního jmění nevěstina,
kterého nabyla na př. dědictvím neb vlastní výdělečnou
činností, pak není pochybnosti o zpoplatnění. Jinak jest
tomu, obdržela-li věno od jinud (ať se již činí o tom
ve svatební smlouvě zmínka čili nic). Obdržela-li věno
od osoby jiné než od rodičů (strýce, bratrance atd.), jest
zde nepochybně darování podléhající dani z obohacení
a to i tenkrát, není-li zde listinného osvědčení, dozná-li
to však nevěsta u finančního úřadu třeba jen ústně per
protocollum aneb je-li zřizovatel spolupodepsán, poně-
v a d Ź poplatnost darování movitých věcí — všeobecně
vzato — jest nezávislá na listinném osvědčení (pozn.
k sazbě zák. 31/1920). Obdržela-li však věno od svých
r o d i č ů neb osob, které jsou k zřízení věna dle obč.
z á k . p o v i n n ý (§ 1220 o. z., děd a bába), pak zde není
darování ve vlastním slova smyslu, nýbrž jen splnění
zákonné povinnosti dotační. Dříve konstruovala i zde
finanční správa poplatné darování a právě ta byla po-
t v r z o v á n a i nejl. správním soudem (Budw. 755/1880,
1181/1881). Později však bylo od tohoto názoru upuště-
n o a uznáno, že zde není aktu liberalitý (Bud. 12339 a
12340 ai 1899 a 1560/1903). Nyní pak na základě rozhod-
n ut í správního soudu z r. 1924 a dle pokynu min. fin.
nepovažuje se zřízení věna neb výbavy se strany rodičů
za darování, není-li ve svatební smlouvě osvědčeno a
zpoplatňuje se pouze tenkrát, je-li o něm zřízena listina.
V tom případě stačí, kdyby byla listina o věně spolu-
p o d e p s á n a rodiči nevěstinými. Neboť ustanovení pozn.
k z á k . č. 31/1920, že totiž k poplatnosti darování není
zapotřebí listiny, dlužno vztahovati pouze k darováním
s k u t e č n ý m, ve vlastním slova smyslu, a nikoliv
k darováním pouze f i k t i v n í m, jako jest zřízení věna
a výbavy, ježto § 31 cís. nař. č. 278/1915 děd. nov. praví,
že dlužno přihlížeti se stanoviska tohoto zákona jako
k darování i při věně a výbavě, netvrdí však, že
věno a výbava jsou skutečným darováním.

Zmatek do rozhodování finančních úřadů byl také
vnesen tím, že dle § 30 cís. nař. č. 278/1915 (děd. nov.)
požadovalo se k poplatnosti darování listiny, kdežto
dle pozn. k sazbě zák. č. 31/1920 zřízení listiny již není
zapotřebí.

Co bylo řečeno o věně a jeho zpoplatnění, mělo by
důsledně platiti též o výpravě synově, jelikož k po-
s k y t n ut í její jsou rodiče dle obč. zák. stejně zavázáni.
V praxi však takovéto případy nepřicházejí.

Převádí-li se svatební smlouvou vlastnictví neb
spoluvlastnictví k realitě manželí, dlužno měřiti poplatek
immobilární — jako z jednání úplatného, nikoliv daro-
v á n í.

Kdyby ku zřízení věna nebylo použito formy notář-
s k ě h o spisu, pak by se nemohlo k dotčenému právnímu
jednání přihlížeti se stanoviska saz. pol. 42 popl. zák.
(něm.) nýbrž vyměřil by se poplatek prostě dle povahy
právního jednání, které jest v listině obsaženo. (Nál. spr.
soudu.)

Potvrdí-li dcera v notářském spisu, že od rodičů
vzhledem k u z a v ě n ě n ě m u již sňatku, aneb aniž by
se zmínila o sňatku vůbec, obdržela věno, není zde sva-
t e b n í smlouvy dle saz. pol. 42 popl. z., nýbrž listina
o d a r o v á n í se strany rodičů a vyměří se daň daro-
v á c í dle všeob. předpisu, třeba se činila v listině zmínka
o splnění dotační povinnosti. (Správní soud Budw.
4338/1906 F, Bud. 3558/1906.)

Darování na případ smrti.

Zřízení notářského spisu jest dále zapotřebí při da-
r o v á n í bez skutečného odevzdání darované věci. Sem
spadají darování na příp. smrti ve vlast. slova smyslu,
ale i darování mezi živými, nastane-li skutečné ode-
v z d á n í věcí teprve po smrti darujícího.

Příklad: Matka 62 roků stará daruje své dceři
(neb postupuje v důsledku dotační povinnosti, neb na
účet dědického podílu) cenné papíry v kursovní hodnotě
500.000 Kč nebo pražský dům v ceně 500.000 Kč, vyhra-
ž u j í c si do své smrti právo požívací (usus fructus) buď
k cenným papírům nebo k domu.

Zde tedy odevzdání darované věci může nastati
teprve po úmrtí dárkyně neb vzdání se usu fructu za
ž i v a se strany její.

Zpoplatnění jest následující.

z ceny papírů neb domu	500.000 Kč
po srážce ceny usu fructu pro dárkyni	
vzhledem k věku 62 r. ¼ ceny věci	125.000 Kč
tedy z	375.000 Kč

Daň darovací dle platné sazby, která může býti na
ž á d o s t strany proti zajištění posečkána. Při d o m u
vedle daně darovací též r e á l n í poplatek, který rovněž
může býti až do uhasnutí práva požívacího zazname-
n á n. Stane se tak rovněž pouze k žádosti strany.

Po uhasnutí práva požívacího dárkyně (smrtí, vzdá-
n í m se) pak vyměří se další daň z obohacení vzniklého
odpadnutím práva požívacího v ceně 125.000 Kč. Toto
obohacení jest samostatným nápadem (§ 19 prov. nař.
k z á k . 278/1915) a dlužno je zpoplatniti z v l á š ť, nesčí-
t a j í se tedy hodnoty darů (375.000 Kč a 125.000 Kč).

Podstatný rozdíl v zpoplatnění byl by v tom pří-
p a d ě, kdyby se zmíněný převod uskutečnil ve formě
smlouvy o d o ž i v o t n í d ů c h o d (saz. pol. 57 lit. G
popl. zák.), tedy:

Matka postoupí (nikoliv daruje) své dceři cenné pa-
p í r y dle kursu 500.000 Kč nebo pražský dům v ceně
500.000 Kč a vyhrazuje si za to jako úplatu doživotní d ů -
c h o d ve výši ročně 20.000 Kč, čili jinak řečeno: Dcera
poskytuje své matce doživotní důchod 20.000 Kč ročně,
a dostane za to od matky 500.000 Kč v cenných papí-
r e c h, tedy za úplatu 500.000 Kč neb odevzdání domu
v ceně 500.000 Kč.

Poplatek byl by tento:

Z hodnoty cenných papírů 500.000 Kč popl. dle stup. III. nebo z hodnoty domu 500.000 Kč reální poplatek (saz. pol. 57 G).

Zřízení doživotní renty jest právní jednání čistě úplatné. Jelikož pak při uplatnění postupu věci movitých není zapotřebí zřízení listiny vůbec a zřízení doživotní renty odevzdáním cenných papírů mohlo by se státi i pouze ústně, odpadnul by poplatek vůbec.

Tato smlouva může však pro dceru býti efektivně darováni, zemře-li totiž matka krátce po odevzdání cenných papírů neb domu a nebrala-li renty vůbec nebo jen jednou neb několikrát.

Avšak dcera může také býti poškozena v tom případě, že by matka oprávněná k pobírání důchodu žila velmi dlouho, dejme tomu ještě 30 let ($30 \times 20.000 = 600.000$ Kč), tak že by placením důchodu cenu vyčerpala nebo vybrala dokonce více, než obnášela hodnota cenných papírů resp. domu.

Další výhoda spočívá v tom, že obmyšlená dcera stává se ihned vlastnicí postoupených věcí (cenných papírů resp. domu) a má možnost je ihned dále postoupiti. Ovšem nezajistí-li se oprávněná matka se svými důchody jinak, není nikterak kryta. Zřízení smlouvy o doživotní důchod jest tedy pro obě strany riskantní a má proto povahu smlouvy odvážné.

Také mohou nastati jisté potíže u berní správy při zjišťování základů pro daň důchodovou v případě, že by nebylo listiny o zřízení doživotního důchodu za věc movitou, dcera by totiž nemohla nikterak prokázati, že odvádí matce důchod a musela by trpěti, že jí důchod matčin nebude sražen z jejího vlastního příjmu a že jí bude vyměřena vyšší daň.

Platná t. č. ustanovení o dani darovací zasahují dosti hluboko a nešetrně do vzájemných vztahů mezi rodiči a dětmi a rodinných poměrů vůbec, uváží-li se, že dle dodatku k sazbě zák. č. 31/1920 jsou od poplatku osvobozeny pouze dary věcí movitých v ryzí ceně

- a) do 2000 Kč bez listinného osvědčení,
- b) do 300 Kč i při listinném osvědčení,

a že darování movitých věcí v období tříletém týměž dárce témuž obdarovanému pokládati se má za jedenotný dar podrobený poplatku z úhrnné hodnoty darovaných věcí, ať jsou již dary listinou osvědčeny čili nic. Toto ustanovení jest sice poněkud zmírněno poznámkou, že se nemá vztahovati na obvyklé dary mezi manžely, dále mezi příbuzenstvem do II. stupně (tedy i mezi rodiči a dětmi) na dary zeti nebo snaše do 2000 Kč a mezi jinými osobami do 1000 Kč, avšak jest velmi nesnadné stanoviti hranici obvyklých darů a proto jest zde dána možnost libovůli.

Příklad: Otec daroval dceři dne 20./12. 1926 komunální dlužní úpis Z. B. v ceně 1500 Kč bez listinného osvědčení, dne 24./12. 1927 hotově 1000 Kč a dne 25./6. 1928 stavební parcelu v ceně 20.000 Kč zatíženou dluhem 10.500 Kč. Poslední darování uskutečněno notářským spisem, ve kterém se činí též zmínka o předchozích dvou darováních nebo se dcera k tomu přízná u příležitosti šetření u finančního úřadu.

Hodnotu darování dlužno sčítati, ježto se stalo v období tříletém, tedy:

Z 1.500 Kč
Z 1.000 Kč
z 20.000 Kč po odražené dluhu 10.500 Kč z čistých 9.500 Kč

úhrnem 12.000 Kč

daň darovací a z hrubé reální hodnoty 20.000 Kč imobilární poplatek. Otázka jest, mohou-li se dary 1500 Kč a 1000 Kč vyloučiti, poněvadž jde o obvyklé dary, které se staly v období vánočním? (Tedy že jde o dary příležitostné.)

Případ takový posavad rozřešen nebyl. (Pokrač.)

Třetí sjezd právníků československých v Bratislavě r. 1930.

Společná schůze zástupců pořadatelského výboru se usnesla:

Třetí sjezd právníků čsl. svolá se do Bratislavy na den 11.—14. října 1930. Určují se tyto sjezdové otázky:

- I. **Vědecký odbor pro občanské právo:** 1. otázka: »Mezi místní právo vnitrozemské a jeho úprava do úplného sjednocení občanského práva«. 2. otázka: »Jak čelit škodlivému drobení rolnických usedlostí?«. 3. otázka: »Zajištění stavebních pohledávek«.
- II. **Vědecký odbor pro soukromá práva zvláštní:** 1. otázka: »Na jakých základech by se mělo upravit právo akciové?«. 2. otázka: »Ochrana autora v oboru radiodiffuse se zřetelem ke článku 11. bis usnesení římské konference 1928«. 3. otázka: »O převodnosti pojistného nároku při pojištění škodovém«.
- III. **Vědecký odbor pro občanský soudní řád:** 1. otázka: »Mají-li býti připuštěna nova v odvolacím řízení a v jakých mezích?«. 2. otázka: »Zda se doporučuje rozšířiti působnost samosoudce?«. 3. otázka: »Má-li se připustiti žaloba o obnovu řízení ve sporech o rozvod, rozluky a neplatnost manželství?«.
- IV. **Vědecký odbor pro právo trestní:** 1. otázka: »Doporučuje se změnit ustanovení platného práva o ochraně cti, jmenovitě proti útokům v tisku a jakým způsobem?«. 2. otázka: »V jakých směrech je žádoucí reforma porotních soudů?«. 3. otázka: »Jak by mělo býti upraveno trestní soudnictví nad mládeží?«.
- V. **Vědecký odbor pro právo veřejné:** 1. otázka: »Vadné správní akty«. 2. otázka: »Zda je nutno zdokonaliti právní garancii občanů v našem právním řádě?«. 3. otázka: »Státní podniky, jejich organisace, správa a rozdíl od podniku a ústavu veřejného«.
- VI. **Vědecký odbor pro právo finanční:** 1. otázka: »Doporučuje se zachovati instituci vyrovnávacích fondů?«. 2. otázka: »Reforma trestního práva důchodkového«. 3. otázka: »Reforma práva poplatkového«.

Písemné vědecké práce o těchto otázkách mají se podati do konce března 1930 a pokud možno nemají přesahovati 3 tiskové archy garmondového tisku formátu Právního Obzoru. Vědecké práce, uveřejněné tiskem, honoruje Právnická Jednota na Slovensku literárním honorářem 400 Kč za tiskový arch a kromě toho obdrží autoři zdarma 30 autorských výtisků své práce.

Vědecké práce může podati každý účastník nebo host. Účastníkem se stane každý přihlášený absolvovaný právník československý, který zaplatil sjezdový příspěvek a obdržel legitimaci a hostem, kdo se přihlásil a obdržel legitimaci hosta. Může podávati písemné práce, rokovati o sjezdových otázkách, projednávaných ve sjezdových schůzích vědeckých odborů a může v nich promluvit k téže věci nejvíce dvakrát po 10 minutách.

Jednací řeč je československá. Předseda rozhoduje o přípustnosti jiného jazyka.

Sjezdový příspěvek určen penězem 50 Kč. Sjezdový odznak, praporec na žerdi s \$\$\$ v modrém poli, v bílém poli iméno Bratislava a v červeném poli letopočet 1930, proveden bude v emailu.

V Bratislavě v listopadu 1929.

Předseda: Doc. Dr. Vl. Fajnor v. r.

Jednatel: Dr. Cyr. Bařinka v. r.